

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen
Freds- och konfliktvetenskap

FKV K02: 2
VT-2013
Handledare: Anders Persson

En idéanalys av debatten om svenska militära insatsen i Afghanistan 2010

Said Dahdouli

Abstract

Uppsatsen handlar om en idéanalys av debatten kring den svenska militära insatsen i Afghanistan år 2010. År 2010 stupade tre svenska soldater respektive en afghansk tolk stupade samt flera andra svenska soldater skadades. På grund av detta, uppstod på Aftonbladet (AB) mellan Jan Guillou och Jan Eliasson, på Svenska Dagbladet (SvD) uppstod debatten mellan Maria-Pia Boëthius och Carl Bildt och på Dagens Nyheter (DN) uppstod debatten mellan Robert Egnell och Felix Holmgren. Till detta kopplas teorierna Jus ad bellum och Jus in bello i Michael Walzers Just war-teorin samt Just war pacifismen i Andrew Fialas The Just War Myth-teorin. Jus ad bellum anger att kriget skall föras med rätt orsak, rätt intention och rätt auktoritet av statsregeringar. Enligt principer för Jus in bello anges hur kriget skall föras med hänsyn till proportionalitet och immunitetsprincipen. För Just War Pacifismen, ska kriget föras i förenlighet med Jus ad bellum och Jus in bello. Utifrån detta, så belyser jag argumenten i debattinläggen om för och emot den svenska truppinsatsen i Afghanistan.

Nyckelord: Jus in bello, Jus ad bellum, Just War pacifism, ethos-, logos- och pathosargument, hotbild, fred, säkerhet och humanitära insatser

Antal tecken: 69 266

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och problemformulering	2
1.2 Frågeställningar	2
1.3 Metodval	3
1.4 Materialval	3
2 Operationalisering, källkritik, avgränsning och disposition	4
2.1 Operationalisering.....	4
2.2 Källkritik.....	5
2.3 Avgränsning	5
2.4 Disposition	6
3 Teoretiskt ramverk	7
3.1 Jus ad bellum	7
3.2 Jus in bello.....	8
3.3 Pacifismens synsätt på rättfärdigade krigen	8
4 Synen på rättfärdigade krig	9
4.1 Rättfärdigat krig utifrån hotet från terrorismen	10
4.2 Rättfärdigat krig utifrån fred och säkerhet	11
4.3 Rättfärdigade krig utifrån beskyddandet av utsatta civila.....	11
4.4 Kritiken mot hantering av rättfärdigade krig utifrån värderingen av hotbilden	12
4.5 Kritiken mot rättfärdigade krig utifrån värdering av fred och säkerheten	13
4.6 Kritiken mot hantering av rättfärdigade krig utifrån humanitära insatsen.....	14
5 Analys av debattartiklarna om svenska militära insatsen i Afghanistan	15
5.1 Jan Eliassons debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan	15
5.2 Jan Guillous respons på Jan Eliassons debattinlägg	17
5.3 Robert Egnells debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan	18
5.4 Felix Holmgrens respons på Robert Egnells debattinlägg	19

5.5 Carl Bildts debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan	20
5.6 Maria-Pia Boëthius respons på Carl Bildts debattinlägg	21
6 Slutdiskussion	24
Referenslista	26

1 Inledning

Sedan årsskiftet 2001/2002, så har Sverige samarbetat med den NATO-ledda FN-styrkan ISAF, International Security Assistance Force i Afghanistan. Syftet med detta är att bidra till fredsbyggnad av Afghanistan genom samarbete med den afghanska regeringen i Kabul, ha kontroll över lokala krigsherrar och skapa fred och säkerhet utifrån den humanitära insatsen som är i förenlighet med folkrätten (säkerhetspolitik.se, 2011-02-04). Relevansen för regeringarna under den moderna folkrätten, kan endast vid *Jus ad bellum*, det vill säga rättfärdiga krig i två situationer. Antingen behandlar situationen om rätten till självförsvar efter ett väpnat angrepp eller om agerandet sker i förenlighet med FN-stadgans kapitel VII efter mandat från säkerhetsrådet. Dessutom gäller även principen i *Jus in bello* som berör krigets lagar med giltighet för regeringar, befälhavare, soldater och civila (Bring, et al., 2011:242).

Från och med år 2009 och framåt så har situationen i Afghanistan blivit alltmer komplicerade för de utländska koalitionsstyrkorna på grund av osäkerheten (icasualties, 2009). Året 2010 stupade tre svenska soldater. En annan svensk soldat skadades. Dem två soldaterna Gunnar Andersson och kapten Johan Palmlov, omkom när deras patrull beskjöts i väster om Mazar-e-Sharif. Den tredje skadade svenske soldaten, blev skottskadade i ena foten vid eldstrid (aftenbladet.se, 2010). Den tredje som stupade var Kenneth Wallin då han befann sig i pansarterrängbil som sprängdes av en hemmagjord sprängladdning (aftenbladet.se, 2010). Efter att Wallin har stupat, så har det svenska militära deltagande i Afghanistan hittills resulterat i fem förluster av svenska soldaters liv (svd.se, 2010).

Konsekvensen av den svenska insatsen i Afghanistan, har väckt debatt i Sverige. Bland så har Jan Guillou besvarat Jan Eliassons debattinlägg på Aftenbladet (AB), Maria-Pia Boethius besvarat Carl Bildts debattinlägg på Svenska Dagbladet (Svd) samt att Felix Holmgren besvarat Robert Egnells debattinlägg på Dagens Nyheter (DN). Debatten grundar sig på huruvida eskaleringen av den svenska militära insatsen i Afghanistan kan skapa fred och säkerhet eller inte. I rättfärdiga krig, så har fredsbevarande samt fredsframtvängande insatser ifrågasatts. Bland annat med hänsyn till humanitära rätten som lett till att stater brutit emot våldsförbudet (Bring, et al., 2011:242). Detta har lett till debatter kring hur beslut om krig ska föras i de rättfärdigade krigen (Aggestam, 2012:33). Det avgörande är vilka idéer och uppfattningar man har om fiendens hotbild utifrån säkerhetspolitiken samt om rättfärdigade krig bedrivs med rätt orsak, rätt auktoritet och rätt intentioner av statsregeringar (Eriksson, 2004:153ff, Fiala, 1996:166)

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är att analysera debatten på AB mellan Jan Guillou och Jan Eliasson, debatten på SvD mellan Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius samt debatten på DN mellan Robert Egnell och Felix Holmgren året 2010. Detta gör jag med hjälp av en idéanalys. Genom denna metod, analyseras argumenten i debattinläggen utifrån debattörernas föreställningar respektive värderingar om hur säkerhetssituationen såg ut i Afghanistan år 2010.

Eftersom syftet med uppsatsen är att undersöka debatten om den svenska fredsbevarande insatsen i Afghanistan, har jag valt att utgå ifrån Michael Walzers *Just war-teorin*. Genom denna teori, kommer jag att lägga vikt på de etiska principerna som är vägledande vid beslut om krig, *jus ad bellum* och hur kriget skall föras, *jus in bello* (Aggestam & Höglund, 2012:36ff).

Utgångspunkten i denna uppsats är att Just war-teorin är relevant för hur dagens alla stater inför konflikter/krig ska förhålla till de regler och kriterier som Just war-teorin tillfört. Mer konkret blir uppsatsämnet då jag valt att se till ett empiriskt exempel på hur den svenska regeringen beslöt om att genomföra den svenska truppinsatsen för att säkerställa fred och säkerhet samt beskydda civila i Afghanistan. Trots att medlemsstaterna i FN är skyldiga att beskydda civila i inbördeskrig, ställs det krav på hur krigföringen ska genomföras (fn.se, 2008).

Att det har uppstått debatter kring hur beslut om rättfärdiga krig ska föras, kommer jag att använda mig av Andrew Fialas *The just War myth* med fokusering på *pacifismen* som teori. Utifrån detta läggs det mer konkret vikt på *Just War pacifismen* för att vara kritisk till krigsinsatser som inte förs med rätt orsak, rätt intention och rätt auktoritet av statsregeringar med hänsyn till principen för immuniteten respektive proportionalitet av militärt våld (Fiala, 2008:166). För uppsatsens huvudämne behandlar om debatten för och emot den svenska militära insatsen i Afghanistan.

1.2 Frågeställningar

För att kunna uppnå mitt syfte med uppsatsen har jag valt att bygga uppsatsen med följande frågeställning:

- Hur har Jan Guillou och Jan Eliasson på Aftonbladet, Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius på Svenska Dagbladet samt Robert Egnell och Felix Holmgren på Dagens Nyheter argumenterat kring den svenska militära insatsen i Afghanistan år 2010?

1.3 Metodval

I denna uppsats, så använder jag mig utav idéanalys. Med hjälp av denna metod, analyseras debattartiklarna på AB, SvD och DN året 2010 då tre svenska soldaterna respektive en afghansk tolk stupade samt flera andra svenska soldater skadades.

Eftersom jag fann idéanalys som en lämplig metod för uppsatsen, kan jag utifrån detta undersöka debattörernas idéer kring den svenska militära insatsen i Afghanistan. Via idéanalys studien, kommer jag att tillämpa teoretiska studier, jus ad bellum och jus in bello samt Just war pacifismen. Med hjälp av detta presenterar jag debattörernas argument i min analysdel av uppsatsen.

I boken *Textens mening och makt*, så har termen *idé/idéa* på grekiska använts inom filosofin i över två tusen år. Enligt Platon betydde idéer tingets eviga och oföränderliga urbilder. Senare på 1700-talet kom idéerna att uppfattas på annorlunda sätt då dem närmade sig människan. Vissa ansåg att idéer var medfödda medan andra ansåg att idéerna härstammade från våra sinnesintryck. En idé kan betraktas som en tankekonstruktion. Bland annat kan en tankekonstruktion innebära en föreställning om verkligheten, värdering av företeelser eller en föreställning om hur man bör handla (Bergström & Boréus, 2005:149–150).

Med en idéanalys, kan olika inriktningar analyseras. Som exempelvis kan man analysera förekomsten av idéer i allmänhet, i debatter eller någonting inom det politiska området. En annan inriktning som man kan analysera enligt Evert Vedung är *innehållslig idéanalys* (Beckman, 2007:14–15). Genom denna inriktning så kan man söka efter logiken i de politiska ideologiska argumenten, pröva och kritisera dem. En annan beteckning på innehållslig idéanalys är det som Tingsten kallade, idékritik. Med hjälp av *funktionell idéanalys* analyseras idéers effekter. Med detta menar Vedung att den analytiske forskaren anger orsaksförklaringar till idéers eller ideologiers förekomst (Boréus & Bergström, 2005:155–157).

1.4 Materialval

Dem primärkällor som kommer att användas i min empiriska undersökning är Guillous och Eliassons publicerade debattartiklar på AB, Carl Bildts och Maria-Pia Boëthius publicerade debattartiklar på SvD samt Egnells och Holmgrens publicerade debattartiklar på DN om svenska fredsbevarande truppinsatsen i Afghanistan. SvD är en obunden moderat dagstidning (www.affarsdata.se, 2002) till skillnad från DN som är en oberoende liberal morgontidning samt landets enda riksspridda morgontidning (www.dn.se, 2010). Men däremot så är AB en

socialdemokratisk kvällstidning (www.aftonbladet.se, 1994). Jag anser att valet av dessa debattartiklar är av stor betydelse för Jus ad bellum, Jus in bello och Just war pacifismen utifrån debatten om svenska militära insatsen i Afghanistan. Anledningen till detta är för att ge möjligheter till en mer färgad bild av debatten med hänsyn till debattörernas olika synpunkter utifrån deras politiska inriktningar.

Vidare baseras denna uppsats på skriftliga material i egenskap av böcker som sekundärkällor. Eftersom Just war-teorin respektive Just war myth-teorin är de centrala i uppsatsen, så kommer jag att använda mig till stor del av Walzers böcker *Arguing about War* och *Just and unjust Wars* och Filas bok *Just war myth*. All forskning måste vara på ett eller annat sätt teoretisk förankrad. Både teoretisk respektive empirisk forskning är lika beroende av materialinsamling. För att vetenskapen skall bli just vetenskap är både teori samt någon form av material i princip lika nödvändiga (Bjereld et al., 2009:22).

2 Operationalisering, källkritik, avgränsning och disposition

2.1 Operationalisering

I sina debattartiklar, redogör Jan Guillou och Jan Eliasson, Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius samt Robert Egnell och Felix Holmgren utifrån sina ståndpunkter huruvida om den svenska militära insatsen bidrar till fred och säkerhet eller inte. Till deras föreställningar respektive värderingar om säkerhetssituationen i Afghanistan, tillfogar jag begreppen *ethos*, *logos* och *pathos*.

Grundbegreppen *ethos*, *logos* och *pathos* ingår i *retoriken*, det vill säga läran om värtalighet. Med begreppet *logos* syftas det på att försöka övertyga genom att appellera till mottagarens intellekt och rationella förmåga att dra slutsatser. Begreppet *ethos* kan definieras som ”den karaktär eller personlighet som en talare beskriver sig själv på grund av att vinna sina åhörarens intresse, välvilja och förtroende”. Själva *pathos* begreppet innebär ”starka känslor, ’affekter’ eller ’passioner’ som talaren försöker väcka hos sina åhörare och utnyttja till följd av att övertyga dem”. Retoriken utvecklades av romarna och grekerna under antiken vilket kom att bli obligatoriskt ämne i västerländska skolor ända fram till 1800-talet (Bergström & Boréus, 2005:89–91).

Mitt val av att tillfoga begreppen *ethos*, *logos* och *pathos* är för att de utgör en central del i

argumenten som förs av aktörer i sina debattinlägg om humanitära interventioner. Med operationlisering, innebär att man påvisar den ”operation” som ska genomföras för att göra begreppen mätbara. Samtliga begrepp är inte mätbara på grund av att vissa alltså saknar operationaliseringar (Teorell & Svensson, 2007:39).

2.2 Källkritik

Eftersom publicerade debattartiklar på AB, SvD och DN om svenska truppinsatsen i Afghanistan används som primärkällor, är det av störst vikt att förhålla sig kritisk. Att vara källkritisk till det insamlade empiriska materialet är för att säkerställa reliabiliteten av studiens validitet. Dock är det viktigt att ta hänsyn till källkritiska kriterier för att värdera olika källors användbarhet vid beläggning av ett visst skeende. Ett självklart och grundläggande krav på all form av empirisk forskning innebär att man ska belägga sina påståenden. Bland det viktigaste för källkritiska kriterier vid val av empiriska materialkällor är dess äkthet samt närhet i tid och rum. Kravet på källans äkthet handlar om man kan vara säker på att den verkligen är autentisk och inte fabricerad. Kravet kring val av källmaterial i närhet i tid och rum handlar om hur långt tidsgapet är mellan källans tillkomst och händelseförloppet som källan uttalar sig om (Teorell & Svensson, 2007:104ff)

I mina utvalda debattartiklar på AB, SvD och DN om svenska truppinsatsen i Afghanistan, lägger jag mest vikt på att undersöka hur debatten såg ut och vad som sagts i den. Att jag har valt analysera Jan Guillous och Jan Eliassons debattartiklar på AB, Carl Bildts och Maria-Pia Boëthius debattartiklar på SvD samt Robert Egnells och Felix Holmgrens debattartiklar på DN är för att få större bredd på debatten. Syftet med det här är att ledartiklar speglar den politiska ställningen i tidningen. Även om ledartiklar speglar den politiska inställningen utifrån att AB ses som Socialdemokratisk och SvD och DN ses som liberala, förekommer det olika kritiska röster.

2.3 Avgränsning

Denna uppsats avgränsas till debatteninläggen på AB mellan Jan Guillous och Jan Eliassons, debatteninläggen på SvD mellan Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius samt debatteninläggen på DN mellan Robert Egnells och Felix Holmgrens år 2010.

Eftersom jag har valt att begränsa mig till dessa debattartiklar från året 2010, kommer jag däremot inte att lägga mitt fokus på de tidigare debattinläggen om den svenska

fredsbevarande truppinsatsen i Afghanistan som har pågått sedan årsskiftet 2001/2002. Av ett annat skäl, vill inte jag ha för brett ämne då det är tidskrävande att fördjupa sig i vad som sades i de tidigare debattinläggen om den svenska truppinsatsen i Afghanistan. Valet av dessa debattartiklar är för att jag finner de vara relevanta för uppsatsens huvudämne.

Utifrån de sex utvalda publicerade debattartiklarna på AB, SvD och DN, kommer jag att koppla detta till Jus ad bellum och jus in bello i Just war-teorin och Just war pacifismen i The Just War Myth-teorin. Även om den svenska truppinsatsen är avsedd för skapandet av fred och säkerheten i Afghanistan för humanitära skäl, har den utsatts för kritik i och med att den har väckt debatter och diskussioner.

2.4 Disposition

Jag har valt att strukturera uppsatsen i sex kapitel. I *första kapitlet* kommer jag kortfattat att redogöra om vad syftet med uppsatsen är, lyfta fram uppsatsens frågeställning samt presentera mitt metodval respektive mina materialval. I det *andra kapitlet* lyfter jag fram ethos, logos och pathos begreppen i operationaliseringen, anger motiveringen till källkritiken av materialvalen respektive avgränsningen av uppsatsen. I det *tredje kapitlet* fördjupar jag mig i det teoretiska ramverket där jag går in på Jus ad bellum och jus in bello i Walzers Just war-teorin samt Just war pacifismens i Fialas Just war myth-teorin.

Därefter kommer jag i det *fjärde kapitlet* att presentera rättfärdigade krigen utifrån hotbilden, fred och säkerhet samt mänskliga rättigheter. I samband med detta presenterar jag även kritiken mot rättfärdigade krigen utifrån föreställningar och värderingar av globala hotbilder, hur fredsbevarande insatser genomförts för skapandet av fred och säkerhet och hur humanitära insatser hanterats vid humanitära insatser. I det näst sista *femte kapitlet*, presenterar jag analysen av debatten på AB mellan Jan Guillou och Jan Eliasson, debatten på SvD mellan Carl Bildt och Maria-Pia samt debatten på DN mellan Robert Egnell och Felix Holmgren om den svenska militära insatsen i Afghanistan. Därefter följer uppsatsens sista *kapitel sex* och är uppsatsens slutsats.

3 Teoretiskt ramverk

Det finns olika sätt att strukturera sitt forskningsområde beroende på vilket ämne man väljer att skriva om i sin uppsats. Dock kommer jag att strukturera mitt forskningsområde genom att utgå ifrån Jus ad bellum, jus in bello, rättfärdigande av krig utifrån hotbilden, fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och just War pacifismen. Både Jus ad bellum respektive jus in bello är en del av Walzers Just war-teorin medan Just war pacifismen är en del av Fialas The Just war myth-teorin.

3.1 Jus ad bellum

Jus ad bellum, är ett av de två kriterier i Walzers Just war-teorin (Walzers, 2004:17–18). Denna bygger på hur stater ska agera utifrån de etiska och moraliska bedömningarna när ett krig har börjat. Men för att ett krig ska betraktas vara rättfärdigade, ställs det traditionellt tre krav (1) rätt orsak, (2) rätt auktoritet och (3) rätt intention. Dessa tre krav, finns hos kyrkofäderna Augustinus, Thomas av Aquino och Martin Luther (Höglund, 2004:28). Dessutom så bidrog även både Aristoteles respektive Cicero till utvecklingen av denna teori (Reagan, 1996:14).

I dagens moderna tid, så återfinns en ytterliggare nivå där det ställs fyra krav på ett moraliskt berättigat krig. Det första är proportionalitet, det andra är att det verkligen föreligger ett hopp om seger, det tredje är att våldet är den sista vägen om inget annat alternativ finns och det fjärde är att insatsen ska vara avsedd för en varaktig och hållbar fred. Apropå proportionellt våld, finns det krav på hur mycket våld tillåts att använda för undsättning av utsatta civila i krig. Enligt Augustinus, utgörs kravet på en legitim auktoritet som utövar våld av den civila, legitima överheten i en stat. Här menade han att enbart soldaterna har rätten att döda men, inte civila (Höglund, 2004:28–29).

Till skillnad från Augustinus utvecklade Thomas av Aquino om att en legitim orsak för krig måste vara beordrade av rätt auktoritet och genomföras med rätt intention för att säkerställa fred och ordning. Dock får inte våldet basera sig på hat mot fienden eller lust för våldet (Höglund, 2004:30). Martin Luther instämde i dessa resonemang. Dock argumenterade Luther även för legitimt militärt våld som den sista vägen för att uppnå en lösning på krig samt säkerställa en varaktig fred. Vidare kom kravet på rätt orsak och rätt auktoritet att kvalificeras av två europeiska tänkare Francisco de Vitoria och Hugo Grotius på 1500-1600-talet (Höglund, 2004:30ff).

3.2 Jus in bello

De gällande reglerna för en god krigsföring, ska utföras på ett rättmätigt sätt för att kraven på *jus ad bellum* blir moraliskt berättigad. Utifrån dessa regler, ska det legitima dödandet av fientliga kombattanter skiljas från massaker och mord på civila. Traditionellt sätt, ställs det tre krav på *jus in bello*. Det första kravet är principen om nödvändigheten, det vill säga att våld och skadegörelse som sker på grund av de militära insatserna, skall styras. Men detta innebär inte att all form av nödvändig militärt våld är tillåtet även om en viss form av våld måste vara nödvändiga (Höglund, 2004:34).

I båda fallen av principen nödvändig våld och proportionellt våld, handlar om konsekvensbedömning. De militära insatsernas skadeverkningar ska utifrån bedömningen av detta stå i proportion till det som kan antas att vinna militärt. Enligt det tredje kravet av *jus in bello* är principen om de civilas immunitet som anses vara det mest centrala. Med bärande idé av civila immuniteten är att civila liv och ägodelar aldrig får drabbas av militära attacker då enbart militära mål får attackeras (Höglund, 2004:34ff).

Enligt principen om dubbel effekten, är det tillåtet att genomföra krigshandlingar som leder till ondskefulla konsekvenser där civila mål drabbas. Detta gäller enbart under förutsättningarna att de fyra villkoren är uppfyllda. (1) handlingen ska betraktas som legitim under krigstiden, (2) den direkta effekten som är moraliskt acceptabel vid till exempel militär förstörelse, (3) handlingen sker med en god intention med betydelse av att den enbart eftersträvar de goda konsekvenserna och (4) att efterstäva en tillräckligt god effekt för att uppväga de onda konsekvenserna (Walzer, 1977:153ff).

Utän stridsfront kan det vara svårt att skilja mellan civila mål och militära mål i krig som Beverly Allen uttrycker det angående kriget som varade på Balkan under 1990-talet (Höglund, 2004:36).

3.3 Pacifismens synsätt på rättfärdigade krig

Historiskt sätt så har pacifismen i västvärlden sina rötter hos Kristendomen. Bland annat via de etiska uppträdande med icke-våld metoder som Jesus Kristus lärde sina lärjungar. Till exempel att vända andra kinden till om den högra sidan av kinden blivit slagen (Regan, 1996:4 & Aggestam, 2004:10).

Pacifismens principer, har kritiserats av Just war-teorin. Förespråkarna för Just war-teorin menar att krig är legitima för att beskydda civila i konflikter trots att pacifister argumenterar generellt för icke-våldsamt motstånd. Men detta argument som pacifister förespråkar, är under

alla omständigheter mot ondskan moraliskt tvivelaktigt och opraktiskt anser Tolstoy utifrån vad Jesus hävdade (Fiala, 2008:6 & Regan, 1996:7). Den pacifistiska relativismen består av olika grupper, *contingent pacifists* som inte fullständigt argumenterar emot militärt våld under vissa omständigheter. Bland de contingent pacifister som argumenterar emot krig, gör det på grund av om kriget bedrivs obetänksamt (Fiala, 2008:166).

Andra bland contingent pacifister, politiska pacifister argumenterar emot krig om staten investerar sin budget för militära insatser i krig på grund av strategiskt politiskt syfte. Hos andra contingent pacifister, som Robert Holmes kallar det för *liberal-democratic pacifism*, är emot krig på grund av den moderna krigföringen. Den moderna krigföringen strider emot de liberala värderingarna till följd av att den involverar ett hierarkisk organiserad militärt system med många uttagningar till militärtjänsten. Bland de *contingent pacifister* som är för och emot Just war-teorin, menar att krig kan vara legitima i vissa situationer beroende på hur de genomförs. Dock är de kritiska mot rättmätiga myndigheter som beslutar om krig på grund av tre skäl. (1) myndigheterna kan besluta om krig som inte avses vara av rätt auktoritet, (2) beslut om krig som inte genomförs med rätt orsaker och (3) beslut om krig som inte bedrivs med rätt intentioner (Fiala, 2008:166ff).

4 Synen på rättfärdigade krig

Här kommer jag att lyfta fram tre olika skäl för rättfärdigade krig samt tre olika skäl för kritiken mot rättfärdigade krig. Det ena skälet för rättfärdigade krig är hotet från terrorism. I det andra skälet för rättfärdigade krig är skapandet fred och säkerhet. Enligt det tredje skälet för rättfärdigade krig är värnandet av mänskliga rättigheter och demokrati. Det första skälet till kritiken mot det rättfärdigade kriget är hur den hanteras utifrån värderingen av hotbilden. Enligt det andra skälet till kritiken mot rättfärdigade krig är bland annat hur fredsbevarande insatsen för skapandet av fred och säkerhet hanterats av statsregeringar. Det tredje skälet till kritiken mot rättfärdigade krig är hur hanteringen av humanitära insatser genomförts utifrån humanitära interventioner i de konfliktdrabbade länderna.

4.1 Rättfärdigat krig utifrån hotet från terrorismen

De olika teorierna som rättfärdigar krig under vissa omständigheter behandlar främst staters rätt till att angripa med militärt våld. Alltfler icke-statliga aktörer utvecklats och fått en starkare roll på den internationella arenan, nämligen olika typer av terrorgrupper och terrornätverk. Vad teorierna om berättigade krigföring har att säga i dessa fall är inte själva terrorhandlingen i sig som man kan argumentera för ett rättfärdigade krig. Inte heller om oskyldiga civila drabbas av olika attacker som kan argumenteras för ett rättfärdigande krig utifrån detta. Snarare är det den intressanta etiska frågan om hur drabbade stater ska ta ställning för att besvara på olika slag av terrordåd (Höglund, 2004:36–37).

Eftersom stater har ansvaret att besvara terrorattackerna som utförts av icke-statliga grupper, anses inte hotet mot individen vara samma sak som hotet mot statsens säkerhet. Här menar Barry Buzan att det är statens säkerhet som möjliggör för individens säkerhet (Stern, 2012:152ff).

Kraven på *jus ad bellum* och *jus in bello* vid rättfärdigade krigföring, är att de tillämpas etiskt för att stater ska kunna bemöta olika former av globala hot från terrorism. I modern tid tolkas kraven på rätt orsak för legitim krigföring som självförsvar efter att staten utsatts för angrepp av främmande terrorgrupper. Ett exempel är den dåvarande presidenten Bushs argument för legitimt krigförklaring utifrån att definiera terrorattackerna den 11 september 2001 som "*acts of war*" och inte som "*acts of terror*" (Höglund, 2004:37).

Fenomenet för det som hotbilden refererar till kan antingen vara verkligt eller inbillat. Men identifiering av både hot och risker kan innebära en speciell tolkning och negativ värdering av fenomenet ifråga. Både den empiriska och normativa sidan av en hotbild, kan vara föremål för olika tolkningar. Debattkampen som uppstår inom politiken respektive administrationen om vilka fenomen som bör betraktas vara som hot, hur de skall prioriteras och bemötas baseras på idéer och intressen (Eriksson, 2004:18–19).

Med idéer syftas det på att man med kunskap och normativa argument försöker att övertyga någon om varför något bör betraktas som ett hot. Å andra sidan handlar intresset om att övertala någon. Detta kan ske genom att kompromissa eller mobilisering av politisk styrka för att få andra att acceptera att hotbilden hamnar på dagordningen oavsett om de delar samma uppfattning eller inte. Utifrån våra idéer, är det våra tolkningar av verkligheten som styr våra handlingar än själva verkligheten i sig (Eriksson, 2004:18ff).

4.2 Rättfärdigat krig utifrån fred och säkerhet

Sedan slutet på kalla kriget, har debatten behandlat om vilken typ av internationell ordning som kommer att växa fram. Bland annat har man via diskussioner och debatter accepterat att legitimera humanitära militära interventioner och multilaterala fredsskapande operationer runt om i världen. Detta har accepterats utifrån de normerna som berör folkrätten, R2P och teoritraditionen om rättfärdigt krig. Konfliktlösning och fredsbyggande handlar i stort sett om universella värden i egenskap av mänskliga rättigheter, mänskliga behov, demokrati, rättvisa och säkerhet (Aggestam, 2012:39).

Bland de forskarna som argumenterar för humanitär intervention utgår ifrån de formulerade normer som vägleder besluten om militärt intervention. Diskussioner och debatter om strävan efter legitima användningar av militärt våld har pågått i århundraden om inte årtusenden. I över en tid så har detta kommit att kallas för teoritradition om rättfärdigt krig. Själva syftet med teoritraditionen är inte i sig rättfärdigt krig såsom många antar, utan snarare att förhindra dem samt motivera stater att finna andra alternativ för att lösa konflikter (Aggestam, 2012:36ff).

Krig berör grundläggande frågor om existens och säkerhet vilket är ett område som väcker starka känslor. Enligt de traditionella säkerhetsstudierna, innebär säkerhet militärt försvar och de utformade strategier för detta försvar. Vanligtvis så definieras nationell säkerhet i militära termer (Stern, 2012:149). Det är både makt, militär styrka och nationella intressen som avgör ett beslut om krig och fred anser de klassiska realisterna. Här menar dem att i vissa situationer måste stater bortse från etiska principer och normer för att säkerställa sin säkerhet och överlevnad. Richard Ned Lebow hävdar utifrån sin ingående analys av de klassiska realisterna Thucydides, Clausewitz och Morgenthau att deras visionärt tänkande och etiska principer innebär att internationell politik består av rättigheter och skyldigheter. Enligt Walzer så har normer och principer om rättfärdigade krig utvecklats över tid och skapat en ”moralisk verklighet” då synen på krig är i ständig förändring (Walzer, 2004:15, Aggestam, 2004:11).

4.3 Rättfärdigade krig utifrån beskyddandet av utsatta civila

Eftersom fredsbevarande respektive fredsframtvängande operationer inkluderar militärt våld utifrån folkrätten, FN-stadgan, universella humanitära grunder och mänskliga rättigheter, diskuteras frågan om hur kriget ska föras enligt *Jus in bello*. Detta fastställs av internationella konventioner om krigets lagar, det vill säga humanitära rätten. Enligt FN-stadgans artikel 51 kapitel VII så är militärt våld tillåtet i självförsvar trots att artikel 2(4) anger att statligt våld

ska undvikas. Detta antyder att FN-stadgan är i linje med det teologiska och moralfilosofiska resonemanget som står bakom den (Aggestam, 2012:36–38). Ansvar för att försvara våra gemensamma värderingar om mänskliga rättigheter respektive demokrati ligger hos det internationella samfundet (Björkdahl, 2012:161).

Mänskliga rättigheter är nära förknippade med fredsbyggande. Enligt Galtung, så anses inte positiv fred vara möjlig om inte mänskliga rättigheter realiserats. Såsom många forskare formulerar det idag är att konsekvenserna av strukturell och direkt våld skälet till bristen på mänskliga rättigheter (Öjendal & Johansson, 2012:235). I stater som är uppbyggda på strukturellt och kulturellt våld, omöjliggör detta för individer att förverkliga sig själva i samhället. Även om detta inte berör samtliga, så finns det de som gynnas respektive de som inte gynnas. Oftast är det de som delar samma uppfattning eller de som tillhör samma etnisk, religiös eller kulturell identitet med den politiska makteliten. Detta innebär att konflikter bryter ut på grund av kränkningar mot mänskliga rättigheter (Galtung, 1990:291ff).

Interventioner för humanitära grunder, har bland annat varit centralt i den folkrättsliga debatten under perioden strax efter kalla krigets era. Enligt den folkrättsliga definitionen av humanitära interventioner innebär detta en väpnad intervention som företas i syfte beskydda mänskliga rättigheter samt demokrati i det konfliktdrabbade landet. Själva benämningen av termen intervention, har en militär koppling i folkrätten (Österdahl, 2004:77). Efter kalla kriget så har nya möjligheter till internationella fredsarbeten uppstått. Detta har resulterat i att antalet fredsoperationer och interventioner i världen ökat dramatiskt (Kaldor, 2006:119). I samband med växande antalet militära interventioner, hävdar en del forskare att krigföring delvis omdefinierats i humanitära termer i de fallen som berör legitimeringen av militärt våld för att stävja mänskligt lidande. Ett exempel på detta är den svenska fredsbevarande insatsen i dokumentär serien på Sveriges television, ”Krig för fred”. Utifrån detta hävdar flera forskare att denna förändrade målsättning av krigföring framställs som militär humanism (Aggestam, 2012:35–36).

4.4 Kritiken mot hantering av rättfärdigade krig utifrån värderingen av hotbilden
Tillämpningen av kravet på *jus ad bellum* där militärt våld är den sista utvägen utifrån ett förebyggande krig, har bland annat varit omstridd. Detsamma har det även varit för kraven inom *jus in bello*, proportionalitet och immunitet. Bland annat USA-ledda koalitionen krig mot Irak våren 2003 har skapat debatt. Angreppet mot Irak skulle antingen rättfärdigas av ett beslut från FN:s säkerhetsråd eller nödvändigtvis betraktas som ett försvarskrig för att

uppfylla kraven på etiskt och juridisk legitimitet (Höglund, 2004:38–39).

För att stater ska motivera de rättfärdiga krigen i förebyggande eller föregripande syfte, är det frågan om värderingen av hotbilden. Det vill säga om hur kampen för problemet kan gestaltas samt varför de hamnar på dagordningen. Walzer beskriver att det generella argumentet för föregripande krig utifrån hotbilden, är inte något nytt som sker i modern tid. Detta argument har dock inte granskat av internationella jurister respektive Just war-teoretiker med välvilja på grund av riskerna med spekulationer om vad detta kan leda till (Walzer, 2004:146–147).

Redan vid början av 1900-talet, framfördes argumenten mot krigets lagar i samband med att schweizaren Henri Dunant utsågs till fredspristagare. Dock innebär inte detta att all form av krig kommer att upphöra. Sannolikt så kommer krig förr eller senare att förekomma då och då oavsett om statssamfundet förbjuder dem eller inte (Bring & Körlof-Askholt, 2010:56). Men någon universell konsensus apropå vad som stipulerar ett rättfärdigt krig, existerar dock ännu inte. I västvärlden så inriktas kritiken mot de rättfärdiga krigen på grund av att de ses som kostsamma, ofta illegitima respektive irrationella utifrån det framväxande normsystemet (Aggestam, 2004:10–11).

4.5 Kritiken mot rättfärdigade krig utifrån värdering av fred och säkerheten

Teoritraditionen består av Jus ad bellum och jus in bello. Detta har gett upphov till vilka former av etiska och logiska användningar av militärt våld som anses vara lämpliga vid rätten till självförsvar. På senare tid, har således ett nytt tredje element uppstått, *jus post bellum* vilket är avsedd för fred och rättvisa efter den genomförda militära operationen (Hyde-Price, 2004:116).

Fredsbevarande insatser har dock inte lyckats fullständigt skapa en stabil fred i de samtliga konflikttrabbade länderna i världen. Trots detta så har fredsbevarande insatser till en viss utsträckning kunnat stävja våldsamma konflikter. FN:s utökande fredsbevarande unilaterala och multilaterala insatser som genomförts i Irak och Afghanistan, har ibland ifrågasatts till följd av oförmågan att etablera fred och säkerhet för mänskliga rättigheter (Öjendal & Johansson, 2012:227–229).

Den globala synen på terrorismen påverkar våra uppfattningar om krig och möjligheten till skapandet av fred och säkerhet. Eftersom FN:s fredsbevarande och fredsframtvingande

insatser i Afghanistan kritiserats, är för att vissa aktörer anser att ett militärt starkt försvar inte garanterar internationell fred och säkerheten. Istället hävdar dessa aktörer utifrån sina idéer med övertygelse att enbart via ökade kommunikationer, dialoger och förståelser mellan stater och grupper kan leda till skapandet av fred och säkerhet (Stern, 2012:147).

På tal om säkerhet, har den dock varit mer omdiskuterat på grund av ökad kritik mot den ensidiga fokuseringen på krig och säkerhet utifrån traditionell bemärkelse. Denna kritik, har till en stor del handlat om statsmaktens militära företrädare utifrån uppfattningar om säkerhet och säkerhetspolitik. Kritiken mot den dominerande realismen baseras på att dess undervärdering av möjligheter till fredliga relationer respektive gemensam eller ömsesidig säkerhet mellan stater, grupper och människor (Stern, 2012:151ff).

4.6 Kritiken mot hantering av rättfärdigade krig utifrån humanitära insatsen

Eftersom militärt våld är legitimt vid beskyddandet av civila samt vid självförsvar från främmande aggressions angrepp samt förhindra hot från internationell terrorism sker detta inom ramen av FN:s normer. I dessa normer tillskrivs för vad som är tillåtet respektive otillåten krigföring. I krigets lagar, ställs det krav på när respektive hur man kan få döda och vem man får döda vid självförsvar samt beskyddande av civila i krig. Genom att eftersträva legitima användandet av militärt våld, har detta över tid kommit att bli kallad för ”teoritradition om rättfärdiga krig” (Walzer, 1977:41, Aggestam, 2004:19ff).

Efter andra världskriget framträdde FN:s säkerhetsråd som en legitim auktoritet. Syftet med detta är att bevara och beskydda den internationella fred och säkerheten då denna befinner sig under hot. Men distinktionen mellan legitimitet och legala användning av militärt våld i rättfärdigande av krig, har ansetts vara viktig. Denna distinktion, stipuleras av hur de etiska och juridiska aspekterna tolkas. Ett exempel är NATO:s militära interventioner som har bidragit till ökade debatter. Bland annat invasion av Kosovo 1999 då detta ansågs vara illegal enligt FN eftersom det inte existerade något FN-mandat. Dock ansågs denna invasion vara legitim utifrån etiska och humanitära grunder (Aggestam, 2004: 18–19).

Förbud av militärt våld i de rättfärdigade krigen, sker i förenlighet med FN-stadgans artikel 2 (4). Enligt denna stadga, ska alla medlemsstater i FN avhålla sig från hot om eller bruk av våld oavsett om den är riktad mot en stats territoriella integritet, politiska oberoende eller på annat sätt som inte anses vara förenligt med FN:s ändamål. Dock är FN-stadgans våldförbud

också bindande för länder som inte är medlemmar i FN (Österdahl, 2004:70).

Trots att det har uppstått kritiska har argumenten för en annorlunda tolkning av FN:s våldsförbud ansetts vara befogad. Med förevändning av detta är att minimera mänskligt lidande. Idag anses inbördeskrigen som det stora hotet mot individens säkerhet till skillnad från de internationella krigen. Walzer beskriver att beskyddandet av civilbefolkningen från både direkta attacker respektive säkerhetsskador måste prioriteras oavsett vilken typ av krigföringar som företas. I samband med detta, så kan det ändå innebära risker för andra civila (Walzer, 2004:94).

5 Analys av debattartiklarna om svenska militära insatsen i Afghanistan

I detta kapitel, ska jag presentera debatten mellan Jan Eliasson och Jan Guillou på Aftonbladet, debatten mellan Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius på Svenska Dagbladet samt debatten mellan Robert Egnell och Felix Holmgren på Dagens Nyheter. Detta gör jag genom att koppla det till Walzers Just war-teorin, Jus in bellom och jus ad bello samt Fialas Just war myth-teorin, Just war pacifismen.

5.1 Jan Eliassons debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan

Efter att de svenska soldaterna hade stupat 2010, angav den svenske ambassadören Jan Eliasson i sitt debattinlägg på Aftonbladet att den svenska regeringen bör besluta om bevarandet av trupperna i Afghanistan. Men stupandet av de svenska soldaterna samt den afghanska tolken, berörde Eliassons djupa känslor. Här framlägger han patosargument med syfte att försöka väcka känslor hos sina åhörare bland den svenska befolkningen för att hylla de som kämpar för fredsinatsen i Afghanistan. I sin artikel, angav Eliasson ”låt oss komma ihåg att de svenska soldaterna samt den afghanska tolken har stupat mitt i sitt arbete för fred i Afghanistan” (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]).

Vidare beskriver han om vad det kan ge för konsekvenser om regeringen tar beslut om att dra tillbaka de svenska trupperna från Afghanistan. Här indikerar Eliasson utifrån ethosargument och logosargument om hur nödvändig fredsinatsen är för att vinna sina åhörarens intresse, välvilja och förtroende bland det svenska folket genom att övertyga dem (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]).

Den svenska regeringens vägledande beslut är att den svenska fredsbevarande truppinsatsen sker genom den NATO-ledda fredsoperationen på uppdrag av FN. Sådana vägledande beslut som anses vara av etiska och logiska skäl vid rättfärdiga militära fredsoperationer, beskrivs som *jus ad bellum*. Detta legitimeras med att det militära våldet ska vara den sista och nödvändiga utvägen för att förhindra hoten mot fred och säkerhet (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se], Höglund, 2004:38).

Eliasson hävdar att ”den svenska truppinsatsen är nödvändig för att möjliggöra civila insatser och ge Afghanistan möjligheter att självt ta över ansvaret för sin säkerhet”. Ett tillbaka dragande från Afghanistan skulle resultera i negativa konsekvenser. Bland annat skulle detta leda till en ökad risk att landet kommer att föras tillbaka till förtryck, kvinnofientlighet och stöd för terror inom och utom landet. Därför är det viktigt att bevara de svenska trupperna i Afghanistan (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]).

Även om Eliasson argumenterar för bevarandet av svenska trupper, har han dock varit kritisk mot Bush-administrationens sätt att hantera den militära fredsinsatsen i södra delen av Afghanistan vilket förstärkt hotet mot fredsuppbyggandet av landet (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]). Statsregeringars beslut om hur krigföringar ska genomföras i de rättfärdigade krigen, beskrivs som *Jus in bello*. Principen för *Jus in bello* bygger på internationella konventioner om krigets lagar vilket behandlar den humanitära rätten. Utifrån detta gäller kraven civilas immunitet och krigföring i proportion till det angrepp som ägt rum (Aggestam, 2012:36–38).

I sin debattartikel menar Eliasson att de metoder som drivits av Bush-administrationen, har lett till att afghanska civila drabbats vilket har vänt sig mot den utländska närvaron. Dock så är han mer positiv med Obamas nya strategi. ”Att just nu lämna Afghanistan, skulle vara en fara för fredsinsatsen och säkerheten utifrån humanitära rätten”, anser Eliasson (Eliasson, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]).

Argumenten för principer *Jus ad bellum* och *Jus in bello* kring vid beslut om rätten till krig är tillåtet samt hur beslut om rätten till krig ska företas, kallar Walzer detta för en oändlig pågående process (Walzer, 2004: xiii). Huruvida man argumenterar för eller emot humanitära interventioner fastställs detta av vilka intressen och idéer man har i sin uppfattning om konflikt/krigsdrabbade länder. Både intressen och idéer ses som kompliment för varandra där intressen formas av idéer. Utifrån den nya forskningen, utgår Eriksson ifrån att intressen och idéer betingas av situationen (Eriksson, 2004:153–154).

5.2 Jan Guillous respons på Jan Eliassons debattinlägg

Författaren Jan Guillou, besvarar Jan Eliassons debattinlägg med att vara kritisk till hur regeringen hanterat den svenska fredsbevarande insatsen i Afghanistan. Denna kritik som Guillou framför, grundar sig på hur den svenska regeringen vid principen av *jus in bello*, har hanterat krigföringen. Med detta menar Guillou att den svenska fredsinsatsen sker i förenlighet med den amerikanska linjen då den svenska fredsoperationen drivs av NATO. Utifrån detta, hävdar Guillou att Eliassons argument i sitt debattinlägg om ett fortsatt krig, utgörs av en amerikanisering i den nya svenska politiska diskussionen (Guillou, 2010-03-10, [www.aftonbladet.se]).

Vidare lyfter Guillou fram de argumenten som Eliasson angett i sitt tidigare debattinlägg om att den svenska fredsbevarande insatsen har flera olika viktiga mål att uppnå. Som exempelvis att ”den afghanska regimen måste få förmågan att sköta kriget på egen hand, vi måste åstadkomma fred, vi måste hjälpa de afghanska kvinnorna till ett mer jämställt liv och att vi måste kväva terrorismen”. Om detta skulle förefalla vara vårt mål med kriget utifrån vad Eliasson hävdade i sitt debattinlägg, menar Guillou i detta fall att vi inte kan segra. Istället skulle detta bidra till utökad hot mot fred och säkerheten där civila blir drabbade (Guillou, 2010-03-10, [www.aftonbladet.se]).

Sådana liknande former av kritik mot hur statsregeringar vid principen av *jus in bello*, hanterar sina beslut om genomförandet av krigföringar, är ganska snarlik *Just war pacifismen*. Även om det rättfärdigade kriget ses som etiskt och logiskt via den vägledande principen för *jus ad bellum* av humanitära skäl, har den dock utsatts för kritik. Utgångspunkten för *Just war pacifister* är att de rättfärdigade krigen, genomförs med betänksamhet av rätt orsak, rätt intentioner och rätt auktoritet av regeringsstater (Fiala, 1997:165ff).

Såsom Guillou antydde med etosargument samt logosargument är att truppförstärkningen leder inte till demokrati eller kvinnobefrielse i Afghanistan. Vidare hävdar han i sitt debattinlägg att ”USA inte har längre för avsikt att åstadkomma detta eftersom dess krigsanledning är nu en enda. Det är utifrån sin stora militära offensiv att knäcka all typ av terrorism i Pakistan respektive Afghanistan”. Här syftar Guillou på att målsättningen med den svenska fredsbevarande truppinsatsen som Eliasson förespråkade bidrar inte till förebyggande av hoten mot fredsuppbyggandet av Afghanistan. Med denna övertygande argument är att få sina åhörarens intresse, välvilja och förtroende genom att övertyga dem om att en svensk truppförstärkning till Afghanistan under amerikansk befäl, leder inte till fred och säkerheten (Guillou, 2010-03-02 [www.aftonbladet.se]).

Enligt en rad författare, så är ren och skär girighet det enda som kan förklara dagens krig. Våldet representerar det irrationella, okontrollerbara krafter och människans destruktiva karaktär. Detta utgörs av mänsklig oförmåga att kunna behärska både konflikter respektive spänningar på förnuftiga vis (Schulz, 2004:111). I samband med rättfärdigande av militärt våld till följd globala hot med säkerheten, har detta kritiserats. Denna kritik kan ha att göra med att hanteringen av hotbilder, har blivit starkt politiserad (Eriksson, 2004:53–54).

5.3 Robert Egnells debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan

I sin debattartikel på Dagens Nyheter, anger Robert Egnell fem strategiska och taktiska skäl om bevarandet samt eskaleringen av svenska truppinsatsen i Afghanistan utifrån de gällande principerna för *Jus ad bellum*. Av det första skälet är för att säkerhetsläget inte tillåter ett tillbakadragande. I det andra skälet är på grund av Sveriges trovärdighet som internationell aktör inom fred och säkerhet. Enligt det tredje skälet är för att den svenska kompetensen behövs samt behöver även förstärkas. Det fjärde skälet är för att en påbörjan av ett tillbakadragande sänker fullständigt förbandets operativa förmåga. Av det femte skälet är för att den afghanska regeringen ska be den svenska regeringen om att signalera ett intresse om en tidsplan för tillbakadragande (Egnell, 2010-10-13, [www.dn.se]).

Egnell framlägger med etosargument och logosargument utifrån de gällande principerna för *Jus ad bellum*. Här menar han att ”ett av de främsta skälen till den svenska militära insatsen i Afghanistan var för att vi ville bli betraktad som trovärdig aktör inom internationell fred och säkerhet, inte minst i USA:s ögon”. Argumentet som Egnell framför är att övertyga sina åhörare om hur nödvändig den svenska fredsbevarande insatsen är för Sverige, Afghanistan samt den övriga omvärlden (Egnell, 2010-10-13, [www.dn.se]).

Det som enbart kan rättfärdiga krig enligt principen för *Jus ad bellum*, är orsakerna respektive omständigheterna. Då är kravet först på rättfärdig orsak respektive intention. Själva utgångspunkten av detta är att förhindra hoten samt återskapa fred och säkerhet efter aggression som exkluderar straffande åtgärder (Aggestam, 2004:20). Enligt Walzer bör även ett ömsesidigt samarbete mellan staterna vid självförvar och militära interventioner av humanitära skäl samt nationell självbestämmande ingå som rättfärdiga orsaker (Walzer, 1977:90).

Såsom säkerhetsläget i Afghanistan beskrivs av Egnell är att den svenska truppförstärkningen är nödvändig för samarbetet med ISAF-styrkan. Den operationsfas som ISAF-styrkan befinner sig i just nu, är den viktigaste då den militära insatsen mot talibanerna

trappats upp sedan invasionen 2001/2002. Att den svenska insatsen har kunnat besvara upproret som spridit sig norrut mot det svenska ansvarsområdet med styrka och trovärdighet är centralt för säkerhetsläget där (Egnell, 2010-10-13, [www.dn.se]). Diskussionen kring hur krig ska föras, så har *Jus in bello* ställt en rad frågor. Som exempelvis vilka begränsningar skall gälla i krigföring? Vilka är legitima måltavlor? Hur mycket våld anses vara etiskt försvarsbart? Vilka typer av vapen är otillåtna i krig? Antalet civila offer i krig/konflikter ökar ständigt i och med att det har blivit mer problematiskt att urskilja mellan civila och militära mål (Aggestam, 2004:21).

Egnell hävdar att det är nödvändigt med att uppnå de två huvudmålen som är återuppbyggandet och samhällsstyrningen av Afghanistan genom motverka hoten. Vidare poängterar han att ”Sverige har ett ansvar gentemot de soldater som har offrat och riskerat sina liv för svenska och afghanska intressen”. Här antyder Egnell på att väcka känslor hos svenska folket för att hylla och stötta de svenska soldaterna i Afghanistan som offrar och riskerar sina liv för fred och säkerhet (Egnell, 2010-10-13, [www.dn.se]).

5.4 Felix Holmgrens respons på Robert Egnells debattinlägg

Frilansjournalisten Felix Holmgren besvarar de argumenten som Robert Egnell framförde i sitt tidigare debattinlägg. Som exempelvis är att ”Egnell presenterar de fem strategiska och taktiska skäl på DN debatt den 13/10-2010” till varför Sverige bör stanna i Afghanistan. Här beskriver Holmgren att ”dessa argument antyder istället på hur bräckligt, fåfängt och kontrproduktivt västvärldens krig är i Afghanistan”. Kritiken som han framför mot den svenska truppinsatsen är för att den drivs av NATO:s och USA:s krigföring (Holmgren, 2010-10-19 [www.dn.se]).

Hur den svenska regeringen hanterade den svenska truppinsatsen, beskriver Holmgren detta att ”allt fler svenskar med ogillande insett Sverige blivit krigförande nation”. Enligt Egnell, ska Sverige framstå som ”trovärdiga” aktör inom internationell fred och säkerhet, skriver Holmgren (Holmgren, 2010-10-19 [www.dn.se]).

Egnells påstående om att svenska truppförstärkningens krigföring leder till stabilisering av Afghanistan är motsägelsefullt, anger Holmgren. Här påpekar Holmgren att en ökad krigföring inte bidragit till stabilisering av säkerheten för civila i Afghanistan. Vidare påpekar han med etos- och logosargument att Sveriges deltagande i NATO:s och USA:s krigföring, har gett negativa konsekvenser för fredsinsatsen. Bland annat har detta lett till skapandet av fler fiender, stridigheterna har spridit sig till de nya områdena i Afghanistan, medfört mycket

lidande samt minimala förbättringar för den afghanska civilbefolkningen (Holmgren, 2010-10-19 [www.dn.se]).

Syftet med en militär intervention är att minimera mänskligt lidande än att skapa den. Diskussioner och debatter om humanitära interventioner, har berört frågor om vad som utgör legitimt våld samt vilka skyldigheter respektive rättigheter stater har i internationell politik. Användningen av moderna krigföringar i dagens humanitära interventioner har beskrivits som militär humanism av flera forskare (Aggestam, 2012:36ff).

Holmgrens kritik var avsedd mot den svenska regeringens beslut om truppinsatsen i Afghanistan som behandlar de etiska principer för Jus ad bellum samt Jus in bello (Holmgren, 2010-10-19 [www.dn.se]). Även om denna fredsbevarande truppinsatsen ses legitimt till följd av säkerhetssituationen, anser Holmgren att den inte bedrivs med rätt orsak och rätt intentioner utifrån *Just war pacifismens* perspektiv. Kritiker bland Just war pacifister är starkt emot användningen av moderna krigföringar. Anledningen till detta är att de anser att moderna krigföringar leder till civila offer som inte håller till standarden av Just war-teorin. Blande de som anammat denna typ pacifism, är kritiska till kriget i Afghanistan (Walzer, 2004:13, Fiala, 1997:166ff)

Enligt Holmgren, kommer ett tillbakadragande av svenska trupperna från Afghanistan, varken få negativa eller positiva verkningar. Istället skulle detta mena han värdesätta förnuft och ansvar högre än deltagandet i krig (Holmgren, 2010-10-19 [www.dn.se]).

5.5 Carl Bildts debattinlägg om svenska truppinsatsen i Afghanistan

Utrikesministern Carl Bildt anger i sitt debattinlägg att Sverige bör stanna i Afghanistan till följd av fredsuppbyggandet. Vidare hävdar han att i konfliktdrabbade länder ”behövs det en uthållig och en robust säkerhetsnärvaro eftersom det finns de som vill spränga fredens förutsättningar i luften”. Så har det varit i de samtliga fredsoperationerna samt även den i Afghanistan idag (Bildt, 2010-10-16 [www.svd.se]).

Stadgans kapitel VII vid principen för Jus ad bellum och Jus in bello (Bring, et al., 2010:242) har inkluderat fredsoperationer med utökat mandat på grund av att använda militärt våld för fredliga samt humanitära ändamål. Bland annat har detta förekommit vid fredsframtvingande operationer (Aggestam, 2012:35–36).

Svenska fredsoperationer i Kongo och i Bosnien respektive Kosovo lyfts fram som exempel för att illustrera hur betydelsefulla dessa är för Sverige, anser Bildt. Hans syn om svensk deltagande i fredsoperationer beskriver han det som att ”jag känt mig stolt över

Sverige som nation under åren ställt upp i hopplösa situationer”. Fredsbevarande insatsen som Bildt ansett vara betydelsefull i både Afrika och på Balkan i forna Jugoslavien, är även väsentlig för fredsinsatsen i Afghanistan, anger han. Under åren 2009 och 2010, så har Sverige varit en aktiv aktör med att motverka hoten samt bidra till fredsinsatsen i Afghanistan (Bildt, 2010-10-16 [www.svd.se]).

Med sitt etos- och logosargument, anger Bildt om att den svenska militära fredsinsatsen behöver förstärkas med tanke på vad snabba och omfattande tillbakadragande kan ge för konsekvenser. Här menar han att tillbakadragande av svenska fredsbevarande trupper från Afghanistan, skulle ”nästan omöjliggöra politiska, ekonomiska och humanitära fredsinsatserna vilket spelar i händerna på talibanerna”. Utifrån detta, lyfter Bildt fram ”Socialdemokraternas anslutning till Vänsterpartiets linje om att sätta slutdatum för vårt militära stöd till fredsarbetet” (Bildt, 2010-10-16 [www.svd.se]).

Att Bildt lyfter fram Socialdemokraternas linje med Vänsterpartiet om eventuell tillbakadragandet av svenska trupper är för att övertyga sina åhörare om att detta skulle vara ett förödande för fredsinsatsen. Genom denna övertygelse med uttalad pathosargument är att väcka passioner och känslor för utökad stöd till den svenska fredsinsatsen i Afghanistan. Enligt Bildt, så har den ”svenska fredsinsatsen haft brett stöd i vår riksdag under de gånga fyra åren”. Han anser att ”det är *uthålligheten* i den internationella militära insatsen som är det avgörande för den politiska utvecklingen” (Bildt, 2010-10-16 [www.dn.se], Aggestam, 2012:38ff).

Walzer beskriver att oavsett hur man argumenterar för militära fredsoperationer om de gynnar humanitära insatser eller inte, så är det rättvisa man utgår ifrån. Själva termen *just* innebär rättfärdigande, försvarsbar och moraliskt nödvändighet (Walzer, 2004: x). Syftet med teoritraditionens etiska principer för jus ad bellum är att förhindra konflikter och hot för att upprätthålla internationell fred och säkerhet för humanitära ändamål (Aggestam, 2012:38). Detta sker i förenlighet med folkrätten utifrån principer för Jus in bello. Apropå principen för Jus in bello som berör rättsreglerna i krig, gäller lika för alla parter med hänsyn till våldsförbudet (Bring, et al., 2010:242ff).

5.6 Maria-Pia Boëthius respons på Carl Bildts debattinlägg

I sitt debattinlägg, är författaren Maria-Pia Boëthius kritisk mot hur den svenska regeringen hanterat den svenska fredsinsatsen i Afghanistan. Skälet till denna kritik är för att hon är emot Sveriges deltagande i NATO:s och USA:s militära operationer. Med uttalade etos- logos- och

pathosargument, anger Maria-Pia att ”så länge de utländska trupperna finns i Afghanistan, blir det inte fred. Istället ökar hotet mot fred och demokratin i landet. Enligt statistiken från kriget i Afghanistan, så har våldet eskalerats med fler ökade utländska trupper. År 2010 är det mest våldsamma under det pågående nioåriga kriget sedan 2001” (Boëthius, et al., 2010-11-03[www.svd.se]).

Statsministern Carl Bildt angav i sin intervju med Ekot på lördagen att ”våra trupper är i Afghanistan på grund av att förhindra inbördeskriget mellan talibanerna och krigsherrarna från norr”. Robert Egnell som är militärstrateg angav på DN Debatt den 13 oktober att främsta skälet till vår militära insats i Afghanistan är att framstå som trovärdig aktör inom internationell säkerhet, inte minst i USA:s ögon”. Dessutom även professorn vid försvarshögskolan Gunnar Åselius angav samma budskap i Radio Programmet God Morgon Världen 24 oktober (Boëthius, et al., 2010-11-03 [www.svd.se]).

Eftersom Sverige deltar i Afghanistankriget, är för att ”kvalificera sig som en pålitlig partner till NATO/USA i militära operationer”. Detta uttalade motivet framgick inte tydligt hos den borgerliga regeringen, menar Boëthius. Här anser hon utifrån Just war pacifismen att den svenska militära fredsoperationen inte har genomförts i förenlighet med de kraven för Jus ad bellum. Enligt dessa krav, skall krig föras med rätt orsak, rätt intentioner och rätt auktoritet samt att immunitetsprincipen och proportionalitetsprincipen för användning av militärt våld skall implementeras (Boëthius, et al., 2010-11-03 [www.svd.se]).

Kritiken mot hur den svenska militära insatsen genomförts utifrån kraven för Jus in bello, syftar på att fred och säkerhet inte kunnat etableras i Afghanistan. Man antog att större truppinsatser skulle vara lämpligt sätt att nå fred. Dock så har närvaron av stridande trupper skapat i motsats till fredsbevarande mycket våld (Boëthius, et al., 2010-11-03 [www.svd.se]). Walzer beskriver att Just-war teorin har utsatts för kritik för att den gestaltar rättfärdiga krig på fel sätt med hänsyn till hur kriget har administrerats av statsregeringar (Walzer, 2004: ix). Att man är idag ambivalent i västvärlden till hur kriget ska föras utifrån kraven för Jus in bello, kan detta bero på flera skäl. Det ena skälet är riskerna och kostnaderna i mänskligt lidande medan det andra skälet kan vara ekonomiskt lidande som kriget för med sig (Aggestam, 2004:12).

Den krigspolitik som Sverige har hamnat i, går tvärtemot alliansfriheten och den traditionella fredspolitiken, hävdar Boëthius. Att den svenska regeringen har en tendens att använda Afghanistankriget med syfte att föra Sverige in i NATO, kan riskera svenska soldaters liv (Boëthius, et al., 2010-11-03 [www.svd.se]). Sådan kritik som framförs av politiska pacifister, syftar till att avfärda den krigspolitik som drivs av statsregeringar för

strategiska politiska syften (Fiala, 2008:167). Dagens krig karaktäriseras som krigsekonomier (Aggestam, 2004:13–14).

I stället att delta i ett USA-lett krig, borde Sverige ha ”spelat en viktig roll som medlare i en förhandlingslösning mellan de afghanska parterna”, menar Boëthius. Det svenska deltagandet i kriget, underminerar vårt förtroendekapital i världen som fredsmäklare (Boëthius, et al., 2010-11-03 [www.svd.se]).

6. Slutdiskussion

Som sista ordet i slutsats, avser jag att belysa debatten om svenska truppinsatsen i Afghanistan. Debatt uppstod året 2010 då svenska soldaterna och en afghansk tolk stupade samt att flera andra svenska soldater skadades. Utifrån detta, presenteras argumenten för och emot den svenska militära insatsen i Afghanistan. Detta kopplas till Jus ad bellum och Jus in bello i Walzers Just-teorin samt Just war pacifismen i Fialas The Just war myth-teorin. På Aftonbladet debatterar Jan Guillou mot Jan Eliasson, på Svenska Dagbladet debatterar Maria-Pia Boëthius mot Carl Bildt och på Dagens Nyheter debatterar Felix Holmgren mot Robert Egnell. Här nedan ska jag redogöra resultaten, i förhållande till den ställda frågan i uppsatsen.

Hur har Jan Guillou och Jan Eliasson på Aftonbladet, Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius på Svenska Dagbladet samt Felix Holmgren och Robert Egnell på Dagens Nyheter argumenterat kring den svenska truppinsatsen i Afghanistan?

Utifrån debatten som uppstod mellan Jan Guillou och Jan Eliasson på Aftonbladet, Carl Bildt och Maria-Pia Boëthius på Svenska Dagbladet samt Felix Holmgren och Robert Egnell på Dagens Nyheter 2010, så kan vi se vilka argument de använde sig av. Med argumenten för den svenska truppinsatsen i Afghanistan, så kom jag fram till att Eliasson, Bildt och Egnell ansåg den vara nödvändig för både freds- och civila insatsen. I sina debattinlägg, angav dem med ethos, logos och pathos argument att tillbakadragande av svenska trupper från Afghanistan, skulle bana väg för hotet mot fred och säkerheten samt mot den humanitära insatsen. Av detta skäl anses den svenska militära insatsen i Afghanistan vara legitim med hänsyn Jus ad bellum och Jus in bello. Kraven för Jus ad bellum anger att kriget ska föras med rätt orsak, rätt intentioner och rätt auktoritet. Å andra sidan, anger kraven för Jus in bello att kriget ska föras i förenlighet med lagarna inom folkrätten.

Även om den svenska fredsinsatsen i Afghanistan är nödvändig för förebyggandet av hotet mot säkerheten, så har detta riskerat svenska soldaters liv. Utifrån detta så har jag kommit fram till att vid slutet av året 2009 och in på året 2010 är det mest våldsamma enligt en statistisk undersökning av Afghanistankriget. Eskaleringen av våldet år 2010 har resulterat i tre stupade svenska soldater respektive en afghansk tolk samt flera skadade svenska soldater. I och med detta så har det uppstått kritik mot Eliassons, Egnells och Bildts argument av bland annat Guillous, Holmgren samt författaren Boëthius.

De argumenten som Guillou, Holmgren och Boëthius framförde i sina debattinlägg, ansåg jag hade sin grund hos Just war pacifismen. Anledningen till detta är att deras argument

antyder på att det svenska militära samarbetet med NATO:s och USA:s militära operationer, inte bidrar till fredsuppbyggande av Afghanistan. På tal om Just war pacifismen anses det att militära fredsoperationer ska föras i förenligheten med Jus ad bellum och Jus in bello kraven. Då jag kommer till frågan om hur svenska regeringen hanterat den svenska krigsinsatsen i Afghanistan, är att den inte presenterats tydligt. Detta kan vi se i Guillous, Holmgrens och Boëthius debattinlägg. Med deras uttalade ethos- logos- och pathosargument anger dem att svenska trupperna bör dras tillbaka då den inte sker under FN-styrka ledd av säkerhetsrådet. Detta med hänsyn till Sveriges samarbete med NATO:s och USA:s militära operationer som resulterat i eskaleringen av våldet i Afghanistan.

Walzer beskriver att beslut om hur krigsinsatser ska föras, är kontroversiellt i politiska debatter då civila dör i krig. Via Just war pacifismens perspektiv, menar Fiala att krigsinsatser kan under vissa omständigheter ses som nödvändiga om de drivs med rätt orsak, rätt intentioner och rätt auktoritet i förenlighet med folkrätten utifrån principen för immunitet respektive proportionalitet av militärt våld. Militära insatser i konfliktdrabbade länder skapar debatter för att väcka känslor samt vinna åhörarnas intresse genom att övertyga de om detta bidrar till fred och säkerhet eller inte.

Referenslista

Litteratur:

Aggestam, Karin & Kristine, Höglund (red.) 2012. "Om studiet av krig och fred". *Om krig och fred: En introduktion till Freds- Och Konfliktstudier*. Student Litteratur AB. Öjendal, Johan & Johansson, Peter 2012. Fredsbyggande och försoning. "Statsbyggnad, demokrati och mänskliga rättigheter". Stern, Maria 2012. Konfliktantering och konfliktlösning. "Säkerhet och Säkerhetspolitik". Björkdahl, Annika 2012. Konfliktförebyggande.

Aggestam, Karin (red.) 2004. "Inledning: Teoritraktioner om rättfärdiga krig".

(O) *Rättfärdiga Krig*. Studentlitteratur AB. Agrell, Wilhelm 2004. "Önskade krig, nödvändiga krig, otänkbara krig". Hyde-Price, Adrian 2004. "Rättfärdigande av amerikansk krigföring".

Höglund, Kristine 2004. "Teologi, genus och rättfärdiga krig". Schulz, Lindholm Helena

2004. "Den nya tidens krig och rättfärdigandets diskurser". Österdahl, Inger 2004. "Ett rättfärdigt krig är ett folkrättsligt tillåtet krig".

Beckan, Ludvig 2007. *Grundbok i idéanalys: Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Santérus Förlag

Bergström, Göran & Boréus (2005). *Textens mening och makt*. Studentlitteratur, AB Lund

Bjereld, Ulf, Demker, Marie & Hinnfors, Jonas (2009). *Varför Vetenskap*. Studentlitteratur, AB Lund

Bring, Ove & Körlof-Askholt, Anna 2010. *Folkrätt I krig, kris och fredsoperationer*. Norstedts Juridik AB. Upplaga 4

Bring, Ove, Mahmoudi, Said & Wrange Pål 2011. *Sverige och folkrätten*. Norstedts Juridik AB. Upplaga 4

Eriksson, Johan 2004. *Kampen om hotbilden: rutin och drama i svensk säkerhetspolitik*. Santérus Förlag.

Fiala, Andrew 2008. *The Just War Myth: The Moral Illusions of War*. Rowman & Littlefield Publishers

Kaldor, Mary (2006). *Old and New War: Organized Violence In A Global Era*. Polity Press

Marie, Gillespie & Jason, Toynbee, (2006). *Analyzing Media Texts*. Open University Press

Reagan, J. Richard 1996. *Just War: Principles and Cases*. The Catholic University of America Press

Teorell, Jan & Svensson, Torsten 2007. *Att fråga och att svara*. Liber AB

Walzer, Michael 1977. *Just and unjust War: A Moral Argument with Historical Illustrations*. Basic Books

Walzer, Michael 2004. *Arguing about War*. Yale University Press

Elektroniska artiklar:

Galtung, Johan (1990). Violence, Peace, and Peace Research i *Journal of Peace Research* vol. 6, No. 3. Sage Publications. Ltd.

Elektroniska källor:

aftonbladet.se 1994: *Aftonbladets historia under 170 år*.

Tillgänglig: www.aftonbladet.se/amc/stefan/hist.html. Hämtad: 2013-03-14

Bildt, Carl. Svd.se: 2012: *S spelar talibanerna i händerna.*

Tillgänglig: www.svd.se/opinion/brannpunkt/s-spelar-talibanerna-i-handerna_5227001.svd.

Hämtad: 2013-05-15

Boëthius, Maria-Pia, Buckard, Olof, Ferm, Anders, Fredriksson, Gunnar, Liljestrand, Lars Gunnar, Moberg, Eva, Peterson, G. Thage & Theorin, Majbritt. Svd.se 2012: *Bildt smyger in Sverige i NATO.* Tillgänglig: www.svd.se/opinion/brannpunkt/bildt-smyger-in-sverige-i-nato_5613081.svd. Hämtad: 2013-05-18

dn.se 2009: *Kort fakta om Dagens Nyheter.*

Tillgänglig: www.dn.se/innfoo/info---hem/korta-fakta. Hämtad: 2013-04-13

Egnell, Robert. Dn.se 2012. *Därför måste svensk trupp stanna i norra Afghanistan.*

Tillgänglig: www.dn.se/debatt/darfor-maste-svensk-trupp-stanna-i-norra-afghanistan.

Hämtad: 2013-05-19

Eliasson, Jan. aftonbladet.se 2010: *Därför ska Sverige stanna i Afghanistan.*

Tillgänglig: www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/varlden/article12149402.ab.

Hämtad: 2013-04-30

fn.se 2008: *Skyldighet att skydda.*

Tillgänglig: www.fn.se/r2p. Hämtad: 2013-04-13

Guillou, Jan. aftonbladet.se 2010: *Därför måste vi ut ur Afghanistan.*

Tillgänglig: www.aftonbladet.se/debatt/article12172350.ab. Hämtad: 2013-04-30

Holmgren, Felix. Dn.se 2012: *Inga nämnbara verkningar om vi lämnar Afghanistan.*

Tillgänglig: www.dn.se/debatt/inga-namnbara-verkningar-om-vi-lamnar-afghanistan.

Hämtad: 2013-05-15

svd.se 2002: *Svenska Dagbladet*.

Tillgänglig: www.affarsdata.se/info/kallinfo.php?id=62. Hämtdatum: 2013-04-14

Säkerhetspolitik.se 2011: *Sverige och Afghanistan*.

Tillgänglig: www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Afghanistan/Sverige-och-Afghanistan/.

Hämtad: 2013-03-25